

Osvětinský koncert

Trvalo dvacet osm let, než jsem mohla znovu slyšet Brahmsovo *Concerto pour violon*. Každý jeho tón mi rozdírá kůži a odkrývá v paměti obrázek jednoho parného bezmračného dne v Osvětimi.

Kolem druhé odpoledne se tisícovky vězňů shromáždily kolem dřevěného pódia uprostřed hlavní táborové ulice. První kruhy kolem pódia vytvořili vyvolení. Ti, kdo stáli vzadu, se postrkovali a snažili proklouznout blíž. Jediný stinný kout pod pódiem byl hermeticky uzavřen pro strážné a jejich psy. Pak se v zástupu pozvolna, poněkud strnulým, ale důstojným krokem dostavili hudebníci, prvotřídní umělci z různých zemí, a zaujali místa pro ně určená. Všichni měli oholenou hlavu a jejich oblečení se skládalo z šedomodrých pruhovaných kalhot a černého žaketu přes blůzu uniformy.

V tlačícím se davu jsem při nástupu první věty skladby byla radostí bez sebe. Schoulená na bobku a třesoucí se dojetím jsem se nechala pohltit čarovným světem, v němž utrpení na sebe vzalo podobu magické krásy. Jako doušky života do mě vstupovaly sladké, omamné poryvy hudby.

Začátek druhé věty je ještě čistý a hutný; pláče i směje se v nás.

Čas se jako by zastavil, ale slunce tam nahoře svítí pořád.

Vysává nás.

Mravenčení v hlavě i v uších mě paralyzovalo. Dodnes si z třetí věty koncertu vybavuji ten ochromující pocit tisíců bodavých, otravujících jehliček. Vědomí zůstává, ale jen prchavě. Hudba se pomalu drolí a v posledním zvuku, působícím jako výsměch, padá na pódium nástroj, pak druhý a ještě další. Jako v nějaké mlze nevnímám nic než zaúpění houslí. Slunce nás svými šípy udolalo. Orchester se změnil v plátno, jež před očima zestárne, opotřebí se, udělají se v něm díry a pak se rozpadne v prach.

I s otupělým vědomím jsem pochopila d'ábelskou hru nacistů. Přibíhá smečka psů. Neuplynula ani hodina a velká slavnost končí. Ti z nás, kdo se dokážou ještě zvednout, se potácivým krokem vydají do svých baráků. Další — mrtví nebo umírající, očichávání psy — zůstali ležet na zemi jako suché listí po poryvech větru.

* * *

Slunce muselo zamrazit před takovým spektaklem. Toho dne jsem se zapřísahala, že chci zůstat naživu. To proto, abych mohla vyprávět lidem, kteří zapomínají, že nesmí přestat být obezřetní.